

TENTOONSTELLING "CAS OORTHUYS - GUARANTEED REAL DUTCH - CONGO"

Van 3 juli tot en met 30 augustus 1992 liep in het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika te Tervuren de tentoonstelling "Cas Oorthuys - Guaranteed Real Dutch - Congo".

Deze misschien ietwat eigenaardige titel duidt in de eerste plaats op het werk van de bekende Nederlandse fotograaf Cas Oorthuys (1908-1975). Hij maakte in 1959 in opdracht van de "Dienst voor Voorlichting en Publieke Relaties voor Belgisch Congo en Ruanda-Urundi", kortweg Inforcongo, een rondreis doorheen Belgisch-Kongo en had de taak een sfeerbeeld te scheppen van een kolonie die op het punt stond afscheid te nemen van het moederland... Gedurende drie maanden trok Oorthuys in de voormalige Belgische kolonie rond en legde er het leven en werken van de mensen in de steden en dorpen, in oerwouden en savannes op foto vast. In totaal maakte hij meer dan 6000 negatieven. Bij zijn terugkomst in Nederland wilde Oorthuys een fotoalbum uitgeven waarvoor hij reeds de titel "Mensen aan de stroom" bedacht, maar om welke reden dan ook ging deze publicatie niet door en kwamen de foto's in het archief terecht. Nu, meer dan dertig jaar later, hebben deze foto's een grote historische waarde gekregen en het is de verdienste van het Museum van Tervuren ze aan het grote publiek voor te stellen (*).

In combinatie met de foto's van Oorthuys werden er in Tervuren ook (oude) stoffen of pagnes getoond die eveneens in het Zaïre van de jaren vijftig gedragen werden. De stoffen (of stalen van stoffen) zijn afkomstig van de firma Vlisco BV uit Helmond (Nederland) en worden reeds vanaf 1920 onder de handelsnaam "Guaranteed Dutch Wax Vlisco" naar Zaïre geëxporteerd. De ontwerpen van de stoffen getuigen van een enorme (Nederlandse) vindingrijkheid, al werd (en wordt) ook op bestelling gewerkt. Het boeiende aan de tentoonstelling was dat precies sommige van die stoffen, in Nederland geproduceerd, op de foto's van de Nederlandse fotograaf Cas Oorthuys te zien waren. Vandaar de titel van de tentoonstelling "Cas Oorthuys - Guaranteed Real Dutch - Congo".

Ter gelegenheid van de tentoonstelling werden er twee boeken uitgegeven die beide als een fotoalbum werden geconcipeerd. Een eerste publicatie is van de hand van de Nederlandse grafisch ontwerper Willem van Zoetendaal en draagt de titel van

1. **Zairese vrouwen poseren voor de camera van Cas Oorthuys, 1959**

Femmes zaïroises photographiées par Cas Oorthuys, 1959

A picture of Zairese women, taken by Cas Oorthuys, 1959

Foto / Photo: Mensen aan de stroom. Gens du Fleuve ..., Tervuren, KMMA, 1992, p. 42

2. **Onderhandelingen over de prijs van pindanoten, Cas Oorthuys, 1959**

Palabre autour du prix des arachides, Cas Oorthuys, 1959

Selling peanuts, Cas Oorthuys, 1959

Foto / Photo: Mensen aan de stroom. Gens du Fleuve ..., Tervuren, KMMA, 1992, p. 182

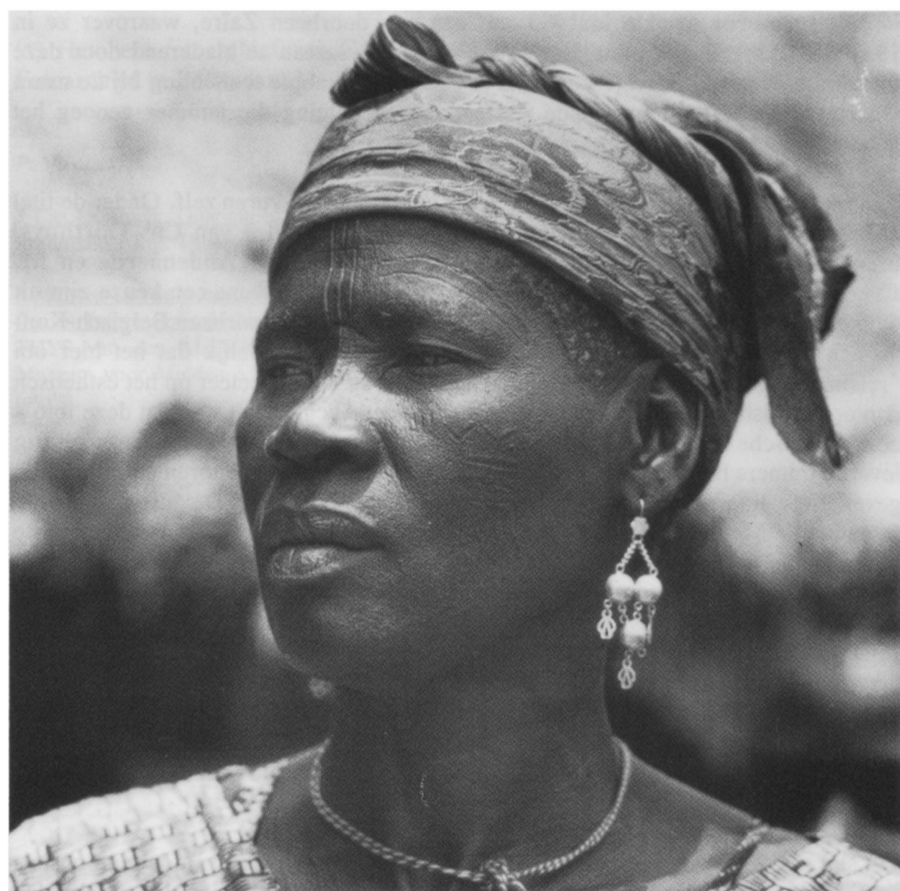

3. **De schoonheid van een Zairese vrouw, Cas Oorthuys, 1959**

La beauté d'une femme zaïroise, Cas Oorthuys, 1959

The beauty of a Zairese woman, Cas Oorthuys, 1959

Foto / Photo: Mensen aan de stroom. Gens du Fleuve ..., Tervuren, KMMA, 1992, p. 127

de tentoonstelling : "**Cas Oorthuys. Garanteed Real Dutch. Congo**". Het boek bevat een 86-tal zwart-wit foto's van **Oorthuys**, nu en dan afgewisseld met een kleurrijke afdruk van een lap stof. Deze uitgave heeft duidelijk de bedoeling een artistieke publicatie te zijn, waarbij de visuele benadering van het onderwerp (foto's - stoffen) tot uiting komt. De tekst in dit boek is beperkt tot een drietalig (N-F-E) voorwoord van **Lieve Joris**. Deze Vlaamse, vooral in Nederland bekende, journaliste-auteur maakte in 1985 zelf een reis doorheen Zaïre, waarover ze in 1987 het boek "**Terug naar Kongo**" schreef en waaraan ze bladerend door deze fotoalbum even terugdacht. Verder is er een zeer beknopte toelichting bij de naam **Oorthuys** en de tentoongestelde stoffen, een toelichting die jammer genoeg het geheel onvoldoende situeert.

Een tweede publicatie gebeurde door het Museum van Tervuren zelf. Onder de titel "**Mensen aan de stroom / Gens du fleuve**" [naar de idee van **Cas Oorthuys**] brengen de samenstellers van dit boek, **D. Thys van den Audenaerde** en **M. Creemers-Palmers**, in totaal 205 zwart-wit foto's die eveneens een keuze zijn uit de meer dan 6000 negatieven die de fotograaf van zijn reis doorheen Belgisch-Kongo achterliet. Uit de ondertitel van deze album blijkt duidelijk dat het hier om "reisimpressies" gaat. Bijgevolg ligt de nadruk in de foto's veeleer op het esthetisch dan op het historisch-documentair aspect. Dit neemt echter niet weg dat deze foto's een historische waarde hebben; een reis doorheen het Zaïre van de jaren vijftig leverde immers heelwat beelden op die thans tot het verleden behoren en informatie geven over hoe de voormalige Belgische kolonie er uitzag. De inleiding in de fotoalbum "**Mensen aan de stroom / Gens du fleuve**" begint met een korte biografische schets van **Cas Oorthuys**. Daarna volgt een uiteenzetting over het reisschema van de fotograaf die zich - net als iedere Zaïre-reiziger in die jaren - liet leiden door de gids "**Belgisch Congo en Ruanda-Urundi. Gids voor de reiziger**", meermaals uitgegeven door Inforcongo, tussen 1949 en 1958. Na de tekst volgt een kaart waarop de reisroute van **Oorthuys** is uitgetekend en daarna volgen de foto's van boten, treinen, aanlegplaatsen, stations, rivieren, landschappen maar ook mensen die de fotograaf onderweg tegenkwam. Dit alles geeft, zoals reeds gezegd, een mooi, historisch-documentair "sfeerbeeld", dat met de uitgave van deze fotoalbum voor immer blijft bewaard.

Tot slot schrijven we nog graag een woordje over de opstelling van de tentoonstelling. Er werd gekozen voor een - overigens erg geslaagd - ruimtelijk effect. De voor de gelegenheid ontworpen fotokaders, in messing, trokken de blik van de toeschouwer omhoog en wezen hem op de stoffen die aan een hooggespannen kabel werden opgehangen. Het visuele spel tussen de zwart-wit foto's en de gekleurde stoffen kwam in de ruime rotonde van het Museum, waar de messing en het

koperkleurig materiaal van de fotokaders in terug te vinden zijn, in ieder geval mooi tot zijn recht.

De tentoonstelling "Cas Oorthuys - **Guaranteed Real Dutch - Congo**" gaat wellicht nog elders getoond worden; momenteel zijn er onderhandelingen bezig met de musea van Rotterdam, Basel en Parijs.

(*) Het hele fotoarchief van Cas Oorthuys wordt sinds 1990 in het Nederlands Fotoarchief te Rotterdam bewaard.

Publicaties:

* Cas Oorthuys. Guaranteed Real Dutch. Congo, samengesteld door W. van ZOETENDAAL, Rotterdam : Stg. Uitgeverij DUO/DUO, 1992 (86 z/w foto's).

* Mensen aan de stroom. Reisimpressies van Cas Oorthuys in Belgisch-Kongo, 1959 / Gens du fleuve. Impressions de voyage de Cas Oorthuys au Congo belge, 1959, samengesteld door D. THYS van den AUDENAERDE en M. CREEMERS- PALMERS, Tervuren : Koninklijk Museum voor Midden-Afrika, 1992, (Annalen, Historische Wetenschappen, vol.17) (205 z/w foto's).

Bespreking door:

Magda Creemers-Palmers

Koninklijk Museum voor Midden-Afrika
Leuvensesteenweg 13
B - 3080 Tervuren